

До особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, не можуть бути застосованими запобіжні заходи, передбачені ст. 176 КПК України, зокрема, особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт, тримання під вартою, а також затримання як тимчасовий запобіжний захід. До них можна застосовувати лише ті запобіжні заходи, мета й підстави яких зумовлені характером та особливостями психічного стану особи – передання на піклування опікунам, повнолітнім близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом або поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають їх небезпечну з огляду на наявний психічний стан, поведінку. Такі запобіжні заходи застосовуються лише судом і з моменту встановлення в особи факту розладу психічної діяльності, якщо перебування такої особи без відповідного нагляду сторонніх осіб може зашкодити інтересам кримінального провадження чи завдати шкоди самій особі або іншим. Метою таких запобіжних заходів є насамперед забезпечення дотримання прав особи, попередження можливості повторного вчинення суспільно небезпечних дій.

Окремі зрізи проблеми становлять питання забезпечення прав осіб, які мають психічні розлади і відносяться до категорії свідків, потерпілих, позивачів, відповідачів. Тут законодавство і відомчі нормативні документи, якими врегульовані питання захисту прав особи з вадами психічного здоров'я, має певні неузгодженості або не достатню чіткість формулювання нормативних положень. Вважаю, що даний аспект проблеми потребує окремого розгляду.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про психіатричну допомогу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2000. № 19, ст. 143.

2. Принципы защиты психически больных лиц и улучшения психиатрической помощи (утверждены Резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН от 17 декабря 1991 г. 46/119).

Копча Наталія Василівна,

судовий експерт сектору почеркознавчих досліджень, технічного дослідження документів та обліку відділу криміналістичних видів досліджень Закарпатського НДЕКЦ МВС України, аспірант кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

МОТИВИ ВЧИНЕННЯ СЛУЖБОВОГО ПІДРОБЛЕННЯ

Службове підроблення, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 366 КК України являє собою складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів,

внесення до офіційних документів завідомо неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів [1]. Особливості спеціального суб'єкта і суб'єктивної сторони дозволяють віднести таке кримінальне правопорушення до числа посадових злочинів корупційної спрямованості, боротьба з якими на даний час має особливу актуальність і значимість. Підвищений інтерес до дослідження питань службового підроблення обумовлене: по-перше, високим ступенем його суспільної небезпеки; по-друге, відсутністю однаковості в застосуванні норми кримінального закону; по-третє, проблемами розслідування та доведення вини осіб за вчинення такого діяння.

Одним із проблемних аспектів доведення вини осіб – є встановлення мотиву вчинення службового підроблення. Саме встановлення мотиву службового підроблення допоможе слідчому скласти уявлення про внутрішнє переконання службової особи до вчинення підроблення. В основі будь-якої злочинної поведінки завжди лежить певний фактор, який спонукує, її мотив, виявлення й вивчення якого служить успішному попередженню діянь [2, с. 13–47].

Звичайно, що мотиви службового підроблення досить важко встановити і довести, оскільки вони можуть бути найрізноманітніші. Проте, у більшості випадків – це корисливий мотив, що підтверджено 94,5 % опитаних працівників поліції. Як приклад, в травні 2017 року, більш точної дати в ході досудового розслідування не встановлено, заступник директора департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації – начальник управління фінансового забезпечення та виконання соціальних програм (Особа №1, відносно якої здійснюється судовий розгляд в окремому провадженні), діючи умисно, **переслідуючи корисливий умисел**, втілюючи свій злочинний намір, діючи згідно заздалегідь розробленого плану, з метою уникнення процедури придбання товарів, робіт і послуг у системі електронних закупівель «ProZorro», перебуваючи на своєму робочому місці в службовому кабінеті Департаменту соціального захисту населення Дніпропетровської обласної державної адміністрації за адресою: м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 21, користуючись невстановленою в ході досудового розслідування комп'ютерною технікою, склав службову записку «Щодо укладання договорів на виготовлення проектно-кошторисної документації та виконання робіт в КЗ «П'ятихатський геріатричний пансіонат» Дніпропетровської обласної ради», до якої він завідомо неправдиві відомості щодо вартості робіт та строків їх проведення, та яку сам підписав і надав на затвердження заступнику голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації ОСОБА_4 [3].

Іншими мотивами вчинення службового підроблення є: учинення службового підроблення з метою приховати інший злочин або полегшення його вчинення (2,3 %); захист себе або інших осіб / свого майна або майна інших осіб (2,1 %); легковажність та безвідповідальність (1,1 %).

Звичайно, що мотиви службового підроблення не впливають на кваліфікацію злочину, користуючись чим органи досудового розслідування нівелюють цим. Проте, встановлення мотиву вчинення є обов'язком суду в подальшому. Тому з метою врегулювання цього питання вважаємо за необхідне, що орган досудового розслідування повинен встановлювати мотив вчинення службового підроблення. На це звертає увагу і Верховний суд України у своєму рішення. Так, апеляційний суд, ухвалюючи вирок, дійшов правильного висновку щодо вчинення ОСОБА_1 злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК, шляхом внесення недостовірних відомостей та видачі завідомо неправдивого офіційного документа – заяви про здійснення нормативної оцінки земельної ділянки, **проте не встановив та не надав оцінку меті та мотивам внесення ОСОБА_1 недостовірних відомостей**, які були спрямовані на зменшення розміру орендної плати за землю [4]. Тобто, Верховний суд у своєму рішенні сказав на обов'язкову необхідність встановлення мотиву вчинення службового підроблення.

Отже, слід відмітити, що про мету службового підроблення досить часто свідчить і злочинний результат. Тому, разом із розслідуванням службового підроблення потребує встановлення обставини, які вказували б на ознаки вчинення або приховування інших кримінальних правопорушень: розкрадання, неправомірна вигода та інші. Саме тому, встановлення мети службового підроблення має бути обов'язковою умовою якісного розслідування службового підроблення, що надасть змогу виявити ознаки вчинення більш тяжких злочинів та встановлення інших осіб.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Петелин Б.Я. Установление мотива и цели преступления / Б.Я. Петелин ; под ред. Ратинова А.Р. – М. : Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1979. – 128 с.
3. Вирок Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 02 червня 2020 року у справі № 204/636/20, провадження №1-кп/204/447/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89586783>.
4. Постанова Верховного суду України від 01 жовтня 2020 року у справі № 759/7094/17, провадження № 51-6379км19. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92021157>.